

Luboš Švec

Posudek školitele na bakalářskou závěrečnou práci Ondřeje Skalníka *Ozbrojená protisovětská rezistence v Litvě 1944-1953*, Praha, FSV UK 2012, 47 s., 1 mapa.

O. Skalník se ve své bakalářské závěrečné práci pokusil o nezaujatou interpretaci poválečného partyzánského hnutí v Litvě, tedy tématu, k němuž existuje početná, nicméně silně polarizovaná literatura. Autor pro potřeby analýzy shromáždil relevantní memoárovou literaturu, pramenné edice, historické práce litevských i dalších pobaltských autorů, dále ruských a okrajově i českých polských autorů. Úvodem kriticky zhodnotil hlavní přístupy k tématu a rozdělil je podle věrohodnosti na skupiny adorační, kriminalizační a literaturu s kritickým přístupem, o níž se především opírá. Aby eliminoval v literatuře se často nacházející protichůdné a zkreslené údaje, zřetelně definoval základní pojmy a kategorie partyzána, aktivní a pasivní rezistence. Správně nevnímá partyzánské hnutí jako časově neměnnou kategorii, ale na základě literatury provedl periodizaci hnutí a specifikoval odlišnosti jednotlivých etap. V analytické části se soustředil na postižení motivace zapojení do rezistence, analyzoval sociální strukturu hnutí, věkovou skladbu, teritoriální dislokaci jednotek a intenzitě jejich aktivit, dále pak věnoval pozornost vnějším vlivům a vazbám. U konstatování rozdílu mezi podporou hnutí na venkově a ve městech je třeba vzít v úvahu, že Litva byla agrární nepříliš rozvinutou zemí a ve městech nežilo mnoho Litevců. Co se týče kategorie studentů a učitelů, i když mohli pocházet z venkova, nelze je všechny řadit do venkovského kontextu.

Autor nevnímá partyzánské hnutí jen jako *für sich*, ale zasadil je do regionálního kontextu a provedl srovnání shod a odlišností s analogickým partyzánským hnutím v Lotyšsku a Estonsku i na Ukrajině. Lze zmínit, že při pobaltské komparaci je třeba pro Litvu zdůraznit význam religiózního faktoru. Rozptýlené usedlosti, jejichž význam autor připomíná kvůli podpoře partyzánů na venkově, nebyly jen na Litvě, ale také v Lotyšsku a Estonsku.

Skalníková práce představuje střízlivý, logicky strukturovaný pohled na partyzánské hnutí s kritickým zhodnocením literatury. Doporučuji práci k otištění, ovšem po eliminaci faktografických i jazykových chyb, které poněkud srážejí přínos této jinak zajímavé bakalářské práce.

Přední historik litevského partyzánského hnutí se správně jmenuje Anušauskas (s.4), Želigowský obsadil Vilnius v říjnu 1920 a nikoli 1919 (s.7), Litva deklarovala Vilnius za své hlavní město ve všech meziválečných ústavách (a dokonce i současné z roku 1992), autor v pozn.19 zmiňuje pouze prozatímní ústavu z roku 1919. Sovětskou podporu Litvy proti Polsku lze vztahovat k roku 1920, přesněji k uzavření červencové mírové smlouvy 1920; po první světové válce Sověti obsazením východní Litvy a zřízením Litevské sovětské republiky, resp. Litbelu s plánem šíření světové revoluce se naopak stali jedním z vážných protivníků nové litevské vlády, která před nimi uprchla do Kaunasu pod ochranu německých jednotek (s. 7). Litva měla v roce 1940 vyslanectví, nikoli ambasády (s. 9); nelze říci, že by nacisté vládu LTF eliminovali postupně, naopak velice rychle. Při charakteristice spolupráce s nacistickým Německem za druhé světové války autor správně klade rozdíl mezi litevským

přístup a kolaboraci v Lotyšsku a Estonsku, není však možné druhé pobaltské země ztotožňovat, protože i navzdory zformování dvou divizí lotyšská samospráva na rozdíl od estonské neměla německou důvěru. Příčiny neúspěchu německé mobilizace v Litvě byly do značné míry způsobeny arogantním přístupem německé okupační správy v zemi, vyplývajícím více z agrárního charakteru a nižší vzdělanosti obyvatelstva (s. 11). Litevské obyvatelstvo bylo hodnoceno rasově méně hodnotné než např. Lotyši a Estonci, ale o plánech poválečné deportace nemohl nikdo z Litevců nic vědět (s. 18, pozn. 62). Operace Vesna neznamena v překladu bouře (s. 22). Kestutis nebyl litevským králem (s. 26). Autorově pozornosti unikly jazykové chyby – především shoda podmětu s přísudkem (např. 22, 23, 29, 31). V závěrečném seznamu použitých informačních zdrojů autor opomněl jejich klasifikaci.

Tyto výtky by neměly odsunout stranou základní pozitivní hodnocení autorovy kritické práce s literaturou, logiky zkoumání tématu a proporcionality práce, vymezení a analýzy struktur a vztahů. Hodnotím práci jako lepší velmi dobře.

.....
Doc. PhDr. Luboš Švec, CSc.